

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์พหุคูณพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายกับตัวแปรความผูกพันทางจิตใจกับครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ความผูกพันทางจิตใจกับโรงเรียน การคล้อยตามกลุ่มเพื่อน การควบคุมตนเอง การเปิดรับสื่อที่มีความรุนแรงและการพบเห็นเหตุการณ์ที่รุนแรงในชุมชน และสร้างสมการการถดถอยพหุคูณ ทำนายพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยตัวแปรความผูกพันทางจิตใจกับครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ความผูกพันทางจิตใจกับโรงเรียน การคล้อยตามกลุ่มเพื่อน การควบคุมตนเอง การเปิดรับสื่อที่มีความรุนแรงและการพบเห็นเหตุการณ์ที่รุนแรงในชุมชน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน และมีนักเรียนเป็นหน่วยการสุ่มจำนวนทั้งสิ้น 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามตัวแปรทำนายพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง เป็นแบบสอบถามสำหรับนักเรียน ประกอบด้วย สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ความผูกพันทางจิตใจกับครอบครัว ความผูกพันทางจิตใจกับโรงเรียน การคล้อยตามกลุ่มเพื่อน การควบคุมตนเอง การเปิดรับสื่อที่มีความรุนแรง และการพบเห็นเหตุการณ์ที่รุนแรงในชุมชน

ฉบับที่ 2 แบบประเมินพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยให้ครูฝ่ายปกครองเป็นผู้ประเมิน

การวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐาน โดยใช้โปรแกรม SPSS ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบใส่ตัวแปรพร้อมกัน และแบบใส่ตัวแปรเป็นขั้นตอน โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.80 Student Edition

สรุปผลการวิจัย

1. ตัวแปรการเปิดรับสื่อที่มีความรุนแรง ตัวแปรการคล้อยตามกลุ่มเพื่อน และตัวแปรการควบคุมตนเอง มีความสัมพันธ์พหุคูณกับตัวแปรพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง เท่ากับ .76 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ตัวแปรการเปิดรับสื่อที่มีความรุนแรง (MED) ตัวแปรการคล้อยตามกลุ่มเพื่อน (PGC) และตัวแปรการควบคุมตนเอง (SEC) ร่วมกันทำนายตัวแปรพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง (VIO) ได้ร้อยละ 58.20 และสามารถสร้างสมการถดถอยพหุคูณทำนายพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง (VIO) ได้ ดังนี้

สมการถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ

$$VIO = 2.07 + 0.18 (MED) + 0.15 (PGC) - 0.20 (SEC)$$

สมการถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_{VIO} = 0.42 Z_{MED} + 0.28 Z_{PGC} - 0.22 Z_{SEC}$$

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในการทำนายพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปรากฏว่า

1. ตัวแปรทำนายในการวิจัยครั้งนี้ มีความสัมพันธ์พหุคูณกับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยประเด็นนี้มีความสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ดังนี้

1.1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์พหุคูณกับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ การเปิดรับสื่อที่มีความรุนแรง การคล้อยตามกลุ่มเพื่อนและการควบคุมตนเอง

การเปิดรับสื่อที่มีความรุนแรง มีความสัมพันธ์พหุคูณกับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพราะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นวัยรุ่นมีความสนใจในการรับชมสื่อ ซึ่งในปัจจุบันสื่อมีการนำเสนอในรูปแบบที่หลากหลาย สามารถเข้าถึงวัยรุ่นได้ดี ผ่านทางโทรทัศน์ หนังสือการ์ตูน เกมคอมพิวเตอร์ หรืออินเทอร์เน็ต เมื่อนักเรียนเข้าถึงสื่อโดยการอ่าน การเล่นเกม หรือเนื้อหาที่มีความรุนแรง จะทำให้นักเรียนจดจำและเลียนแบบพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงเหล่านั้น ดังที่แบนดูรา (Bandura, 1977, pp. 52-54) กล่าวว่า สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างพฤติกรรมและทัศนคติของมนุษย์ในสังคม โดยเฉพาะวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ มีความอ่อนไหวทางสภาวะจิตใจและมีการเปิดรับสื่อค่อนข้างมาก เนื่องจากสื่อมักละเลยในการให้ความสำคัญกับผลของการกระทำ โดยเฉพาะพฤติกรรมเกี่ยวกับความรุนแรง สอดคล้องกับงานวิจัยของอีรอน และฮุสแมน (Eron & Huesmann, 1994) ทำการวิจัยแบบระยะยาวเพื่อศึกษาอิทธิพลของการรับชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอความรุนแรงที่มีต่อเด็กและเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า ในการศึกษาช่วงแรกพบว่าเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า 10 ปีที่รับชม

รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอความรุนแรงมากเท่าไรจะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมและกิจกรรมที่แสดงถึงความก้าวร้าวรุนแรงมากขึ้นเท่านั้น จากนั้นจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างกลุ่มใดอีกครั้ง เมื่อมีอายุครบ 19 ปี และ 30 ปี ตามลำดับ ผลการวิจัยพบว่า เด็กและเยาวชนที่รับชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอความรุนแรงปริมาณมากมีแนวโน้มที่จะก่ออาชญากรรมร้ายแรงเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ และงานวิจัยของรพีพร เพชรรัตน์ (2550) ที่ศึกษา พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นของวัยรุ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบว่า ความสนใจในการรับชมสื่อที่นำเสนอการใช้ความรุนแรง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นของวัยรุ่น ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การคล้อยตามกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์พหุคูณกับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่ต่อต้านและปฏิเสธมาตรฐานของพ่อแม่และสังคม ให้ความสำคัญต่อเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ โดยนักเรียนจะทำตามกลุ่มเพื่อนและต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน หากนักเรียนอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง ก่อเหตุทะเลาะวิวาท ก็จะทำให้นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมเหล่านั้น รวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนที่มีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง ก็จะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงได้ สอดคล้องกับทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกันของซัทเธอร์แลนด์ (Sutherland, 1968) ที่กล่าวว่า การที่บุคคลคบหาสมาคมในกลุ่ม ทำให้บุคคลรับเอาค่านิยมและพฤติกรรมของบุคคลอื่นมาถือปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒนา โอทาตะวงษ์ (2547) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนในระดับอาชีวศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และงานวิจัยของประภัศร ชโลธร (2550) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกระทำความรุนแรงของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ พบว่า กลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกระทำความรุนแรงของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การควบคุมตนเอง มีความสัมพันธ์พหุคูณทางลบกับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพราะนักเรียนที่มีการควบคุมตนเองต่ำจะมีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงสูง ซึ่งผู้ที่มีการควบคุมตนเองต่ำ จะเป็นผู้ขาดสติ ชอบเสี่ยง ขาดความอดทนและยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง สอดคล้องกับทฤษฎีการควบคุมตนเองของก๊อทเฟรดสัน และเฮิสชี่ (Gottfredson & Hirschi, 1990) ที่กล่าวว่า ผู้ที่มีการควบคุมตนเองต่ำมีโอกาที่จะกระทำความผิดสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ โวเวล (Vowell, 2007) ที่ศึกษา ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม การควบคุมทางสังคม การควบคุมตนเองที่ส่งผลต่อพฤติกรรมรุนแรงของวัยรุ่น พบว่า การควบคุมตนเองต่ำมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมรุนแรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของแซฟเฟิล

(Chapple, 2005) ที่ศึกษา การควบคุมตนเอง ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนและการกระทำผิด พบว่า การควบคุมตนเองสามารถทำนายพฤติกรรมการกระทำผิดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และงานวิจัยของรัชตวรรณ มลิวัดย์ (2548) ที่ศึกษา ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง ความผูกพันทางสังคมและการคบหาสมาคมที่แตกต่างกันที่มีผลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดีทำร้ายร่างกาย: กรณีศึกษาเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าปัจจัยด้านการควบคุมตนเองมีผลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดีทำร้ายร่างกาย

1.2 ตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์พหุคูณกับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ ความผูกพันทางจิตใจกับครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ความผูกพันทางจิตใจกับโรงเรียน และการพบเห็นเหตุการณ์ที่รุนแรงในชุมชน

ความผูกพันทางจิตใจกับครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์พหุคูณกับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจเนื่องมาจากนักเรียนซึ่งเป็นวัยรุ่น เริ่มเห็นความสำคัญของเพื่อน และมีความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมากขึ้น บทบาทของครอบครัวจึงมีความสำคัญต่อวัยรุ่นน้อยลง ในขณะที่ความคิดเห็น เจตคติของเพื่อน ๆ กลายเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นอย่างมาก ถึงแม้วัยรุ่นจะได้รับความรัก ความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่จากครอบครัวก็ตาม สอดคล้องกับงานวิจัยของโวลเวล (Vowell, 2007) ที่ศึกษา ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม การควบคุมทางสังคม การควบคุมตนเองที่ส่งผลต่อพฤติกรรมรุนแรงของวัยรุ่น พบว่า ความผูกพัน และความเกี่ยวข้องกับครอบครัวไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมรุนแรงของวัยรุ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรพัฒน์ พรหมสิทธิการ (2543) ที่ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา: ศึกษากรณีเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า สภาพครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงในการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์พหุคูณกับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจเป็นเพราะนักเรียนบางคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวสูง ได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยการตามใจ ผู้ปกครองไม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอน แนะนำสิ่งที่ถูกต้อง สนใจแต่งงานทำงานหาเงินเพียงอย่างเดียว หรือนักเรียนบางคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ สนใจการทำงานหาเงินเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว จนไม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดู ให้ประพฤติตนไปในทางที่ถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒนา โอทาคะวงษ์ (2547) ที่ศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนในระดับอาชีวศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์

พฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียน และงานวิจัยของพิชญา สมทรง (2550) ที่ศึกษา องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนชนอมพิทยา อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักเรียน

ความผูกพันทางจิตใจกับโรงเรียน ไม่มีความสัมพันธ์พหุคูณกับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจเนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่มีความผูกพันทางจิตใจกับโรงเรียนในระดับสูง ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงมากหรือน้อย เพราะโรงเรียนเป็นสถานที่ ที่นักเรียนศึกษาหาความรู้เป็นเวลานาน จึงทำให้นักเรียนมีความผูกพันกับโรงเรียนสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของโวลเวล (Vowell, 2007) ที่ศึกษา ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม การควบคุมทางสังคม การควบคุมตนเองที่ส่งผลต่อพฤติกรรมรุนแรงของวัยรุ่น พบว่า ความผูกพันและความเกี่ยวข้องกับโรงเรียน ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมรุนแรงของวัยรุ่น

การพบเห็นเหตุการณ์ที่รุนแรงในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์พหุคูณกับพฤติกรรมใช้ความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจเนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้อาศัยอยู่ในครอบครัวและชุมชนที่ใช้ความรุนแรงเป็นประจำ ทำให้นักเรียนไม่ได้พบเห็นเหตุการณ์ที่รุนแรงในชุมชน หรือพบเห็นเหตุการณ์ที่รุนแรงน้อยครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เรืองชัย เรืองไพศาล (2543) ที่ศึกษา ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน: ศึกษากรณีสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและบริเวณชุมชนที่อยู่อาศัย ไม่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำ

2. ตัวแปรที่สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ การเปิดรับสื่อที่มีความรุนแรง (MED) การคล้อยตามกลุ่มเพื่อน (PGC) และการควบคุมตนเอง (SEC) ซึ่งทั้ง 3 ตัวแปรร่วมกันทำนายพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ร้อยละ 58.20 สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura, 1986) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของมนุษย์เป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตการกระทำของผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นการสังเกตโดยการเห็นตัวแบบกระทำจริง ๆ หรือการรับฟังจากผู้อื่น ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกันของซัทเธอร์แลนด์ (Sutherland, 1968) ที่กล่าวว่า การที่บุคคลคบหาสมาคมในกลุ่ม ทำให้บุคคลรับเอาค่านิยมและพฤติกรรมของบุคคลอื่นมาถือปฏิบัติ และทฤษฎีการควบคุมตนเองของก๊อทเฟรดสัน และเฮิสชี (Gottfredson & Hirschi, 1990) ที่กล่าวว่า ผู้ที่มีการควบคุมตนเองต่ำมีโอกาสมากที่จะกระทำผิดสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของรพีพร เพชรรัตน์ (2550) ที่ศึกษา พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นของวัยรุ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบว่า

ความสนใจในการรับชมสื่อที่นำเสนอการใช้ความรุนแรง สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นของวัยรุ่น ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒนา โอทาตะวงษ์ (2547) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนในระดับ อาชีวศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน สามารถพยากรณ์พฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และงานวิจัยของ ประภัสสร ชโลธร (2550) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกระทำรุนแรงของนักเรียนช่วงชั้น ที่ 3 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ พบว่า อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน สามารถทำนายพฤติกรรมการกระทำรุนแรงของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ปรากฏว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์พหุคูณ และสามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงได้ คือ การเปิดรับสื่อที่มีความรุนแรง การคล้อยตามกลุ่มเพื่อนและการควบคุมตนเอง ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะดังนี้

1. ครูและผู้ปกครอง ควรสอดส่อง ดูแล และเข้มงวด ในการเลือกชมโทรทัศน์ การอ่านหนังสือการ์ตูน การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ และการใช้อินเทอร์เน็ต ควบคุมระยะเวลาในการเปิดรับสื่อ ให้เหมาะสม และคอยให้คำแนะนำเกี่ยวกับสื่อที่ไม่เหมาะสม
2. หน่วยงานของรัฐควรเข้ามามีบทบาทในการควบคุมเนื้อหาที่นำเสนอทางสื่อต่าง ๆ อาจมีการออกกฎหมายควบคุมและมีบทลงโทษอย่างจริงจัง
3. ผู้ปกครองควรให้ความสนใจ ดูแลการคบเพื่อนของนักเรียน คอยสอบถามเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อน ชักชวนให้พากลุ่มเพื่อนที่คบหากันมาที่บ้าน เพื่อทำความรู้จักและศึกษาอุปนิสัยของเพื่อน อีกทั้งควรดูแลพฤติกรรมของนักเรียนที่คบหากับกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง คอยตักเตือนและแจ้งให้ผู้ปกครองได้ทราบถึงพฤติกรรมของนักเรียน
4. ครูควรจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการลดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง โดยให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วม และใช้เวลาอยู่กับเพื่อน ๆ ในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ให้นักเรียนแสดงความสามารถออกมาในทางที่ถูกต้อง และควรจัดให้มีรางวัล คำชมเชยหรือการเสริมแรงต่าง ๆ แก่นักเรียนที่มีความประพฤติดี ให้นักเรียนเอาเป็นแบบอย่าง
5. ครูและผู้ปกครอง ควรให้ความสำคัญ และตระหนักถึงการให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับผลเสียจากการใช้ความรุนแรง ซึ่งจะทำให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเองได้อย่างเหมาะสมเพิ่มมากขึ้น เพราะการเห็นโทษหรือผลกระทบที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจหานั้น สร้างความเสียหายแก่ตนเอง และคนรอบข้าง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะแตกต่างจากการศึกษาครั้งนี้ เช่น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนระดับอาชีวศึกษา เพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้ว่ามีความคล้ายคลึง หรือแตกต่างกันในด้านใดบ้าง มากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมกับบุคคลในช่วงวัยต่าง ๆ
2. ควรนำตัวแปรอื่น ๆ เข้ามาศึกษาในโมเดลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เช่น สภาพแวดล้อม มาตรการการลงโทษของโรงเรียน ค่านิยม ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นต้น